

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm00886&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 00886. Лікування отруєнь

Автор: Ari Alaspää

Редактори оригінального тексту: -

Дата останнього оновлення: 2018-02-07

Основні положення

- Отруєння ліками [настанова 00887 | Отруєння лікарськими пре...] або іншими речовинами є найбільш поширеною причиною втрати свідомості у раніше здорової (особливо молодій) людини, якщо при неврологічному обстеженні не спостерігається асиметрія.
- Лікування класифікується наступним чином:
  - Безпосередня дія (фото [зображення 00772 | First aid in poisonings])
  - Запобігання абсорбції перорально вжитих препаратів
  - Інша специфічна терапія (антидоти та діаліз)
  - Симптоматична терапія
  - Подальше лікування (виявлення причини отруєння, психіатричне лікування).
- Оцінка ризику базується на кількості вжитого препарату та часу, що минув з того моменту. Пацієнт може ввести в оману.
- Історія кількості вжитого препарату часто помилкова.
- У більшості випадків отруєння викликано сумішшю алкоголю і декількох препаратів, і типові симптоми (таблиця [табл. | T1]) можуть бути відсутні.
- Отруєння у дітей: див. [настанова 01003 | Отруєння у дітей]

Таблиця Т1. Синдроми, викликані отруєннями

Синдром	Причини	Пультс/АТ	Свідомість	Зіниці	Периферична температура	Інше
Адренергічні засоби	Амфетамін, кокаїн, теофілін, симпатоміметики (препарати від астми)	++/++	Збудження, психоз	Розширені	Знижений, пітливість	Інфаркт міокарда, церебральний крововилив, аритмія
Антихолінергічні	Трициклічні антидепресанти, нейролептики, антигістамінні препарати	++/++	Збудження, сплутаність свідомості	Розширені	Підвищений, сухий, червонуваті	Слизові оболонки, шкіра сухі, затримка сечі, гарячка
Холінергічні	Органофосфати, холінергічні (РС, Альцгеймера) препарати, гриби	–	Збудження, сплутаність свідомості, без свідомості	Обмежений	Пітливість	Виділення слини, виділення з бронхів +, м'язова сила -, астма, судоми, нетримання сечі
Опіод	Героїн, ейфоризуючі анальгетики	Немає ефекту	Алкогольна інтоксикація, без свідомості	Дуже звужені		Дихальна недостатність
Седативний	Алкоголь, бензодіазепіни	Без ефекту або зниження	Алкогольна інтоксикація, сплутаність, без свідомості			
Серотонінергічний	Антидепресанти, моклобемід, селегілін, триптан, трамадол, декстрометорфан, амфетамін, кокаїн, звіробій		Збудження, сплутаність свідомості, без свідомості			Лихоманка, міоклонус, тремор, діарея, м'язова ригідність

Обстеження пацієнта з інтоксикацією

- Після негайної дії
- Більш точне визначення рівня свідомості: Шкала ком Глазго [Настанова 00341] | Надання невідкладної мед...].
- Виключення інших причин (наприклад, використання правила пам'яті MIDAS для несвідомого пацієнта: див. [Настанова 00751] | Непритомний пацієнт)
- Дихання

- Сатурація кисню
- Частота
- Гучні звуки дихання
- Циркуляція
  - Кров'яний тиск
  - Пульс
  - ЕКГ швидко
- Інше базове обстеження
  - Основні аналізи крові: глюкоза в крові, зокрема при порушеннях свідомості, загальний аналіз крові з кількістю тромбоцитів, СРБ, натрій і калій плазми, креатинін, аналіз крові, алкоголь крові.
  - Якісний скринінг на препарати в сечі в нечітких і серйозних випадках
  - Судово-медичні зразки (кров + вміст шлунка)

Запобігання абсорбції

- Найбільш ефективний метод терапії.
- Ефект швидко зменшується з часом; проте, індивідуальні відповіді сильно відрізняються і ефект залежить також від речовини.

Активоване вугілля

- Найбільш рекомендована терапія, також поза межами лікарні
- Рекомендована доза для дорослих становить 50 г, для дітей - 1 г/кг (5 мл розчину Carbotmix). Може бути змішаний з, наприклад, морозивом. Відносний ефект стає слабшим, якщо співвідношення доз активоване вугілля: препарат менше 10:1 (наприклад, 50 г на 5 г препарату); у такому випадку збільшують дозу. Повторюйте, даючи 20–50 г кожні 2-4 години.

Коментар експерта. Carbotmix - торговельна назва лікарського засобу з міжнародною непатентованою назвою активоване вугілля

- Призначається в якості напою свідомому пацієнтові, який може розмовляти. В інших пацієнтів дихальні шляхи повинні бути звільнені в першу чергу.

- Не ефективний щодо спиртів або розчинників. Виявлений ефект в окремих випадках отруєння металами (Fe, Pb, As, Li) і ціанідами.
- Активоване вугілля протипоказане, якщо пацієнт вживає корозійні речовини (перешкоджає ендоскопії).

Промивання шлунка

- Промивання шлунка менш корисне, ніж активоване вугілля, і воно спричиняє більше ускладнень. Це значно затримує введення активованого вугілля.
- Розглянути промивання шлунка у випадках, коли активоване вугілля не абсорбує токсичну речовину та/або інтоксикація є небезпечною для життя.
- Пацієнта без свідомості потрібно інтубувати перед промиванням шлунка.
- Процедура
  - Пацієнт повинен бути переважно на лівому боці, голова нижче тіла.
  - Назогастральна трубка великого калібру (діаметр 1 см) встановлюється (не з силою) на глибину, яку попередньо виміряли (носо-вушна частина мечевидного відростка). Розташування трубки необхідно перевірити (вміст шлунка витікає з трубки) перед промиванням.
  - У дорослого пацієнта одночасно зливають 200 мл рідини з температурою тіла.
  - Промивання продовжується до тих пір, поки рідина, яка повертається з трубки, не міститиме ніякого препарату.
  - Після промивання дають активоване вугілля.
- Протипоказання
  - Пацієнт проковтнув корозійну кислоту або луг.
  - Проковтування розчинників: тільки якщо захищені дихальні шляхи (повністю свідомий/інтубований).

Промивання кишечника

- Мало доказів ефекту
- Розглянути, якщо
  - інтоксикація є небезпечною для життя та/або

- лікарський препарат давно введений в організм та/або
- лікарський засіб пролонгованої дії.
- Перед процедурою інтубувати, якщо відповідає критеріям [розділ|A1].
- Продуктивність
  - Першим надається активоване вугілля (якщо передбачається, що воно адсорбує препарат)
  - Розчин макроголу, напр. Colonsteril® дається дорослому 1-2 л/год перорально або через назогастральний зонд, поки активоване вугілля не буде виявлено у випорожненні.

Коментар експерта. Colonsteril® – торговельна назва лікарського засобу з міжнародною непатентованою назвою макрогол

- Не забувайте повторно давати активоване вугілля.
- При нудоті метоклопрамід 10 мг внутрішньовенно.

Індуковане блювання

- Не так ефективно. Використання засобів, що викликають блювоту, не рекомендується через невизначеність і повільну реакцію.

Позиційна терапія

- Розміщення пацієнта безпосередньо в лежачому положенні на лівому боці може затримати абсорбцію.

Інше специфічне лікування [доказ|D] [доказ|D]

- Антидоти, див. отруєння ліками [настанова|00887] |Отруєння лікарськими пре...] і отруєння ін'єкційними речовинами (спирти, наркотики) [настанова|00888] |Отруєння, спричинені реч...].
- Елімінаційні методи терапії (гемодіаліз, гемоперфузія)
  - Рідко використовується
  - Визначають місце лікування, зазвичай доступне тільки у великих лікарнях
  - Можливе тільки з декількома речовинами
    - Амфетамін
    - Ацетилсаліцилова кислота

- Препарати від епілепсії (фенітоїн, карбамазепін, вальпроєва кислота)
- Літій
- Теофілін
- Замінники спиртів (метанол і етиленгліколь)
- Рішення ґрунтується на тяжкості симптомів та/або концентрації токсичної речовини.
- Хороші попередні результати в лікуванні найбільш тяжких отруєнь були досягнуті за допомогою жирових емульсій (наприклад, Intralipid® 20% 1,5 мл/кг через 5 хвилин).

Коментар експерта. Intralipid® - торговельна назва лікарського засобу з міжнародною непатентованою назвою олія соєва

Симптоматична терапія

- Найбільш поширена форма лікування!

Дихальні шляхи

- Інтубувати, якщо рівень свідомості пацієнта ≤ 8 за шкалою коми Глазго [настанова 00341 | Надання невідкладної мед...].
- Інтубація вимагається при наступних станах
  - Втрата глоткового рефлексу (подразнення, викликане трахеальною трубкою)
  - Гучні звуки дихання (грубувате/хропіння)
  - Респіраторна/гемодинамічна недостатність
- Винятки
  - Очікується, що рівень свідомості швидко покращиться (наприклад, гіпоглікемія).
  - Використання антидоту може бути безпечнішим, ніж інтубація, якщо медичний персонал не має досвіду інтубації.
- Якщо інтубація не може бути виконана, помістіть пацієнта на лівий бік, вставте трахеальну трубку, встановіть внутрішньовенний катетер і організуйте переведення пацієнта на подальше лікування з супровідним персоналом. Див. [настанова 00342 | Забезпечення прохідності...].

- Пацієнта, який втратив свідомість або сонного необхідно розташувати на боці через ризик блювання і аспірації.

Дихання

- Коли пульсоксиметрія [настанова 00346] Пульсоксиметрія функціонує добре, вона чутлива до виявлення порушень оксигенації.
  - Обмеження: не виявляє помилкових гемоглобінів (монооксид вуглецю, блакитний та метгемоглобіну) або недостатню вентиляцію (= збільшення концентрації CO₂) під час введення кисню.
- Спостереження за диханням
  - Використання допоміжних м'язів, дихальних рухів, здатність розмовляти
  - Дихання ускладнюється при порушеннях насичення киснем, аспірації та метаболічному ацидозі.

Циркуляція

- Клінічна оцінка: повнота шийних вен, набряки, периферична температура, артеріальний тиск, пульс.
- Гіпотензія є найпоширенішою проблемою. Часто гіповолемія є основною причиною (без свідомості/знайдені пацієнти). Безпосередній ефект застосованого препарату є більш рідкісною причиною.
- Лікувати гіпотензію рідинами: 500 мл розчину Рінгера/20 хв. Дозу можна повторити, якщо очевидно, що стан пацієнта не погіршується. Якщо рідини недостатньо, почніть інфузію норадреналіну, починаючи з 0,05 мкг/кг/хв.

Коментар експерта. Норадреналін - торговельна назва лікарського засобу з міжнародною непатентованою назвою норепінефрин

Коментар експерта. Розчин Рінгера - торговельна назва лікарського засобу, який містить натрію хлорид, калію хлорид, кальцію хлорид

- Аритмії контролюються, якщо
  - гемодинаміка порушена (низький АТ)
  - пацієнт має шлуночкову тахікардію.

- Варіанти лікування включають електричну кардіоверсію під час седації або введення препаратів короткої дії (лідокан 1,5–3 мг/кг внутрішньовенно).
- При піруетній шлуночкової тахікардії вводять магнію сульфат 1–2 г внутрішньовенно або проводять кардіостимуляцію.
- При повільній аритмії вводять атропін 0,01 мг/кг внутрішньовенно. Якщо відповідь не спостерігається, підготуйтеся до зовнішньої стимуляції або спробуйте інфузії допаміну/ізопреналіну.

Судоми

- Ознака тяжкої інтоксикації; також може бути викликана тяжкою гемодинамічною недостатністю (шок/аритмія).
- Гіпоглікемію слід завжди виключати і лікувати відповідно.
- Судоми, викликані трициклічними антидепресантами, вимагають алкалізації (натрію бікарбонат 75 мг/мл, 1 мл/кг).
- Слід пам'ятати, що симптоми відміни алкоголю або наркотиків завжди є причиною судом.
- Лікування
  - Дорослі: діазепам у дозах від 5 мг до 30 мг внутрішньовенно. Для дітей доза становить 0,2 мг/кг.
  - Більш тривалої дії лоразепам в дозах 2 мг внутрішньовенно до 8 мг, у дітей 0,05 мг внутрішньовенно.

Коментар експерта. Лікарський засіб лоразепам станом на 07.06.2019 в Україні не зареєстрований у лікарській формі для внутрішньовенного застосування

- Якщо немає відповіді, транспортуйте пацієнта до лікувального закладу, де можна застосувати загальну анестезію.
- Щодо контролю дихальних шляхів в надзвичайних ситуаціях див. [\[настанова 00342 | Забезпечення прохідності...\]](#).
- Якщо важливо уникнути інтубації, можна спробувати інфузію діазепаму.

Аспіраційна пневмонія

- Найчастіше зустрічається у пацієнтів без свідомості та після судом

- За обґрунтованої підозри 2 млн одиниць пеніциліну G × 6 внутрішньовенно або цефуроксиму 1,5 г × 3 внутрішньовенно може бути застосовано.

Коментар експерта. Пеніцилін G - торговельна назва лікарського засобу з міжнародною непатентованою назвою бензилпеніцилін

Рабдоміоліз

- Див. [\[настанова 00380 | Рабдоміоліз\]](#).
- Ризик високий, якщо пацієнта знайшли без свідомості, з судомами або з ознаками некрозу шкіри внаслідок тиску або очевидною болючістю м'язів.
- Сеча темна або червона, а тест-мазок показує кров (перехресна реакція з міоглобіном).
- Креатинкіназа (КК) плазми та/або міоглобін плазми виявляють ступінь тяжкості.
- Лікувати достатньою кількістю рідини та алкалізованим діурезом (натрію бікарбонат).

Вибір місця лікування

- У більшості випадків пацієнту потрібне лише спостереження та симптоматичне лікування.
- Деякі пацієнти можуть потребувати екстрених інвазивних процедур.
- Деякі види лікування доступні в місцевих лікарнях (більшість антидотів), а деякі лише в спеціалізованих лікарнях (наприклад, діаліз).
- Визначення концентрації в крові є корисним при отруєннях, викликаних, наприклад, спиртами, протиепілептичними препаратами, дигоксином, літієм, парацетамолом і теофіліном. Тому лабораторне визначення має бути доступним при тяжких отруєннях [\[настанова 00887 | Отруєння лікарськими пре...\]](#).

Пов'язані ресурси

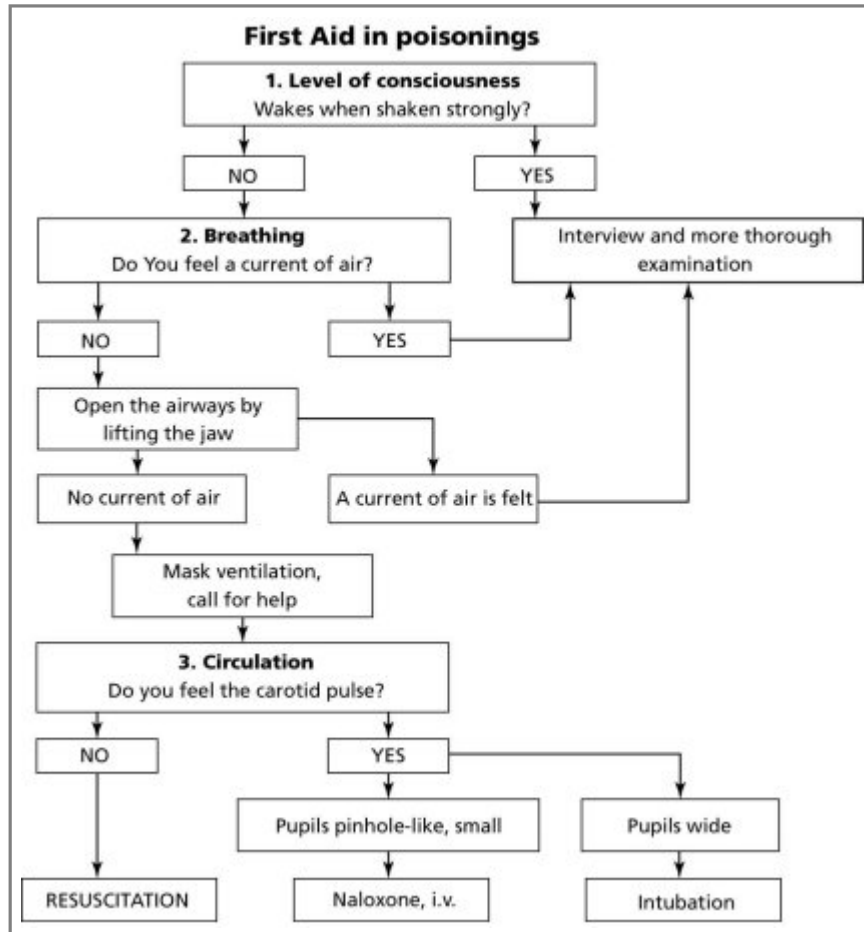
- Кокранівські огляди [\[пов'язані 00317 | Treatment of poisoning -...\]](#)
- Література [\[пов'язані 00317 | Treatment of poisoning -...\]](#)

Настанови

- [Настанова 00887](#). Отруєння лікарськими препаратами.
- [Настанова 01003](#). Отруєння у дітей.
- [Настанова 00341](#). Надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі.
- [Настанова 00751](#). Непритомний пацієнт.
- [Настанова 00888](#). Отруєння, спричинені речовинами, які викликають сп'яніння (алкоголь, наркотичні речовини).
- [Настанова 00342](#). Забезпечення прохідності дихальних шляхів при невідкладних станах.
- [Настанова 00346](#). Пульсоксиметрія.
- [Настанова 00380](#). Рабдоміоліз.

Зображення

- [Зображення 00772](#). First aid in poisonings.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Доказові огляди Duodecim

- [Доказовий огляд 04947](#). Oximes for acute organophosphate pesticide poisoning.
Дата оновлення: 2017-06-30
Рівень доказовості: D
Резюме: Oximes might possibly not be a useful treatment for organophosphate pesticide poisoning but evidence from good quality trials is lacking.
- [Доказовий огляд 04709](#). Alkalinisation for organophosphorus pesticide poisoning.
Дата оновлення: 2010-12-22
Рівень доказовості: D
Резюме: Plasma alkalinisation with NaHCO₃ in acute poisoning with organophosphorus pesticides might possibly improve outcomes although the evidence is insufficient to support its routine use.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.
Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.
Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm00886   Ключ сортування: 017.020   Тип: EBM Guidelines

---

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2018-02-07

Автор(и): Ari Alaspää   Редактор(и):   Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd
Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії

EBM Guidelines   Internal medicine   Pharmacology

Ключові слова індексу

mesh: Poisoning   mesh: Gastric Lavage   mesh: mixed poisoning   mesh: Penicillin G   mesh: Lidocaine   mesh: Dopamine
mesh: Lorazepam   mesh: Rhabdomyolysis   mesh: Hypotension   mesh: Lithium   mesh: Glasgow coma scale   mesh: Pupil
mesh: seizures   mesh: Cefuroxime   mesh: Emergency Treatment   mesh: torsades de pointes   mesh: cholinergic syndrome
mesh: Arrhythmia   mesh: position therapy   mesh: Metoclopramide   mesh: Alcoholic Intoxication   mesh: Intubation
mesh: provoked vomiting   mesh: anticholinergic syndrome   mesh: adrenergic syndrome   mesh: opiate withdrawal syndrome
mesh: Poison Control Centers   mesh: Morphine Derivatives   mesh: Atropine   mesh: Sodium Bicarbonate   mesh: Propofol
mesh: Diazepam   mesh: Nausea   mesh: Fluid Therapy   mesh: Pneumonia, Aspiration   mesh: Antidepressive Agents, Tricyclic
mesh: mouth, stomach tube   mesh: Blood Circulation   mesh: serotonergic syndrome   mesh: Mushroom Poisoning
mesh: intestinal lavage   mesh: sedative syndrome   icpc-2: A84   speciality: Internal medicine   icpc-2: P18   icpc-2: P19
speciality: Pharmacology